M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No Ref.
Ser. 1539

Title Uma Samvad

1539

Incomplete

		Quna Samvad	Title
			Author
			Editor
		Samvat 1621	Year, Vols.
			Publisher
1539		Pages 5 to 11	Remarks

सर्वे शिवः॥ एतन्मोनिर्यायं बुद्धि॥ पत्रपातन्ना
नं प्रकाशयेत्॥ ५८ कस्मिन्स्थाने वर्त्तते शक्तिः।
षट्चक्रं चैतस्थे वच॥ एकविंशति ब्रह्मांडे॥ सप्त
पातालमेव च॥ ५९ देशक्तिर्नेद्यादि॥ अधश २८
क्तिर्नवेद्गुदः॥ मध्यशक्तिर्नवेन्नालिंगशक्या
तितेनरदृत्तं॥ ६० आधारं गुह्यचक्रं च॥ स्वाधि
ष्ठाने च लिंगके॥ मणिनाभिस्थितं चक्रं॥ हृदये
चक्रनाहतं॥ ६१ विशुद्धं कंठदेशे तु॥ तत्र चोम
ध्ये तु आज्ञया॥ चक्रेतेदामया ख्याता॥ चक्रा
तीतेन मोनमः॥ ६२ कटिऊर्ध्वं च ब्रह्मांडं अधःपा
तालमेव च॥ ऊर्ध्वस्थलमधः शाख वृक्षकारं क
लेवरं॥ ६३ शिवशोकरशीशाता॥ बुद्धिमे परमे
श्वरा॥ दशवायुः कथं देव॥ दशद्वाराणि वे
वदि॥ ६४ हृदये प्राणिस्थितो वायुः॥ अपानो गुद
संस्थितः॥ समानो नाभिदेशे तु॥ उदानः कंठमा
श्रितः॥ ६५ व्यानः सर्वगतं देहे॥ सर्वगात्रेषु
संस्थितः॥ एतिव पंचप्रगट प्राणाद्यदेहस्थं

स्थितः।दत्तानगः पंचयदेवायुः।कूर्मस्तून्मीलने।
स्वयं।छ्म्यंतेककीलो देवो।देवदत्तो विजृंभते।६७
धनंजयोनादघोषं।स्थानमेकंनविस्मरं।एतेवायु
निवातंते।योगीयोगस्यलक्षणं।६८ नवद्वारंच
त्यक्तंच।दशमंमस्तकच्यते।मनद्वारस्थितंगोप्यं।
गुरुवक्त्राच्चलभ्यते।६९ महत्प्रभुःशिवोदे
वा।शंकराख्योमहाप्रभुः।नाडीनेदंडमेरुद्वि।।
सर्वगात्रेषुसंस्थिताः।७० शक्तिःकुंडलीनीविव।
रेषुमूलाऊर्ध्वगामिकाः।गंगाधरीहस्तीजिकाच।
सुखा।दागमनाश्रिता।मलंबुडिकेकिडयांव।
द्यो।दक्षिणांगेसमाश्रिताः।७२ कुहूवशंखिनी
स्विव।वामांगेवविलंबिता।एतासांदशनाड्या
५ स्तु।ननाकारंप्रसूतिका।७३ वामघातिसदक्षा
णि।शरीरेनाडिकास्मृता।एतेयावद्वतेयोगी।
सयोगीयोगलक्षणं।७४ ततनाथमहादेवा।बु
द्धिमेपरमेश्वर।त्रयोदेवाःकथंनाम।त्रयोना
वास्त्रयोगुणाः।७५ सत्वनावास्थिताब्रह्म।।१।।

जोगनावस्थितोहरिः।तमोनावस्थितोरुद्रः।त्रयो
देवास्त्रयोगुणाः।७६ दयानावस्थितोब्रह्मा।लोग
नावस्थितोहरिः।क्रोधनावस्थितोरुद्रा।त्रयोगुणा
देवास्त्रयोगुणाः।७७ एकमूर्तिस्त्रयोदेवा।ब्रह्माबि
ष्णुमहेश्वराः।नानानावामनोयस्य।तस्यमोक्षंन
विद्यते।७८ वीर्यरूपीनब्रह्मा।वायुरूपिनवेह
रिः।मनोरूपिनवेरुद्र।त्रयोदेवास्त्रयोगुणाः।
एकमूर्तिस्त्रयोदेवा।ब्रह्माविष्णुमहेश्वराः।नाना
नावमनोयस्य।तस्यमोक्षंनविद्यते।७९ एकमू
र्तंपरब्रह्म।जगत्सर्वंचराचरं।नानानावेमनोय
स्य।तस्यमोक्षंनविद्यते।८० अहंसृष्टाअहंक
र्ता।अहंसर्वगतःशिवः।अहंब्रह्मा।अहंविष्णु
अहंशून्योनिरंजनः।८१ अहंसर्वात्मकोदेवो
निष्कंपोगगनोपमः।स्वभावनिर्मलःशुद्ध
सएवाहंनसंशयः।८२ जितेंद्रियोनवेद्धरोः।
ब्रह्मचारीचपंडितः।सत्यवादिनवेदक्षो।दाता
सर्वहितेकृतः।८३ ब्रह्मचर्यंतुपोमूलंधर्ममूलं
दयास्मृतः।तस्मात्सर्वप्रयत्नेन।दयेतत्वंसमा

चरेत् ॥८४॥ सर्वदेवादिदेवेश। सर्वकर्ममहेश्वर। मा
यामोहो कथं देव। कथं माता कथं पिता ॥८५॥ पि
ता ज्ञानं दया माता। भ्राता स्विन्नं च संयमः। नगनि
द्रा मा सुतः सत्यं। शांती स्वस्त्रि हिता मता ॥८६॥ दै
देहस्थं हं नवद्वारं। त्रिशून्यं पंचदेवता। पंचेंद्रिय
कुटंबेश्च। यत्र आत्मा तत्र मंदिरं ॥८७॥ योगीश्वरो
ऽगन्नाथः तमयाः प्राणवल्लभः। वेदाध्यायित
पोध्यानं। होमकर्म कुलं कथं ॥८८॥ नो वेदो वेद
मित्याहुः। वेदो ब्रह्म स्थिरं मनः। ब्रह्मविद्या च वेत्ता
वा सा विप्रो वेदपारगः ॥८९॥ ऋषिश्चाचत्वारो वेदाः
सर्वशास्त्राणि च विवहि। सारं तु योगिनः पिता ॥
स्तश्चक्रं पिताश्च। पंडिताः ॥९०॥ विष्टं वेदशास्त्रा
णि। सर्वविद्यासु खेसुखो। नोच्छिष्टं ब्रह्मणो ज्ञा
६ नं। अव्यक्तं चाक्षरनामयं ॥९१॥ यः संध्या मनसं स्थि
धेस्तु। संध्या मायं नृणो जपः। त्रयः संधिगतो प्रा
णः। जरामृत्युर्न विद्यते ॥९२॥ अथवातीतया सं
ध्या। निराकारा निरालंबाः। परं ब्रह्म स्थिता
तील्लनः। सा मे संध्या संध्य उच्यते ॥९३॥ नतः पंतम

मित्याहुः। ब्रह्मचर्यं तपो समं ॥ नदेर्देरेता न वेद्यस्तु सम
द्रो नास्तु मानुष ॥९४॥ न ध्यातं ध्यानमित्याहुः। ध्यय
नं शून्यगतं मनः। यस्य ध्यानेन गतं चित्तं। देहस्तोपि
स सिध्यति ॥९५॥ न धर्म धर्ममित्याहुः। धर्मो ध्यानं वा
स उच्यते। यस्य धर्मप्रसादेन। मोक्ष मोक्षेन संश
यः ॥९६॥ न होमं होममित्याहुः। समाधौ तत्र हूयते।
ब्रह्माग्नौ च हुतः प्राणः। होमकर्म स उच्यते ॥९७॥ पा
पकर्मणि वेद्यं। शून्यं चैव प्रवर्तितां। तस्मात्सर्वप्रय
त्नेय। तद्व्यं चूत्पत्तेर्बुधैः ॥९८॥ न कुलं कुलमित्या
हुः। रक्तकुलं च नव कुलः। क्रियावान् जायते यस्तु। कु
लवंशः प्रकीर्तितं ॥९९॥ विद्या वित्तं विनीतं तु। कु
लमुत्पद्यते युतं। षड्भिः षड्हीनो विनश्यति ॥१००॥
तावद्वसेत् कुलं सर्वं। यावज्ज्ञानं न जायते। ब्रह्मज्ञाने
न मृत्युन्नो। सर्ववर्णा द्विजायते ॥१०१॥ यत्र वया कथि
तं ज्ञानं। तं न जाना मि शंकर। निश्चयबुद्धिमे देव ॥
मनो यत्र विलीयते ॥२॥ नो वाक् चैव कर्म च। त्रया
यत्र विलायते। विनास्वप्नं यथा निद्रा। ब्रह्मज्ञान
स उच्यते ॥३॥ बालत्वावो मृता निद्रा। खगर्भे गर्भि
र्दुर्यथा। तावत् स्यामं यतेज्ञानं। परमात्मा स उच्यते

धा।एकाकीनिस्पृहःशांतःचिंतानिद्राविव
बालभावेतथाभावे।ब्रह्मज्ञानंमगच्यते।५
विधमस्तुतमा।स्पृष्टेनाथःसगच्यते।श्रूद्र
समालोक्य।चिंताहीनंचदृश्यते।६लोका
नत्रवस्थामि।यत्कृतेतत्वदर्शिनः।सर्वचिंत
रित्यज्ञ।निश्चितोयोगगच्यते।७निमिषंनिमि
षार्धंवा।समाधिमनुगच्छति।सप्तजन्मार्जितं
पापं।तत्क्षणादेविनश्यते।८एखामोखेचरी
मुद्राएषाविद्याचशांकरी।मुद्रानुदानवेत्तेषां
यत्रचिंताविनामनः।९एतत्तत्कैवल्यकंज्ञानंग
नधिमनंचतंविदुः।एतत्पदद्वेयंतोषां।यत्रचिंता
विनामनः।१०अथसमाधियोगेस्तु।एतद्ध्या
नमुच्यते।एतत्पदंचनिर्वाणं।यत्रचिंताविना
मनः।११मोक्षमार्गेनवैदेषामुक्तिस्तदाप्यतेत
७ था।एषामोक्षस्पृष्टिकन्नचि।यत्रचिंताविनामनः
१२अश्वमेधसहस्राणि।वाजपेयशतानिच
ब्रह्मज्ञानसमंपुण्यं।कलांनार्हतिषोडशी।
१३सर्वदानेसर्वतीर्थे।यत्फलंवदतेश्रुतिः।ब्र
ह्मज्ञानसमंपुण्यं।कलांनार्हतिषोडशी।१४न

मित्रशत्रोसमानंचानपितानचबांधवानस्वामिगु
रुसमानो।यादृश्यंतिपरंपदं।१५नविद्यागुरुसमानो
नतीर्थंनचदेवता।गुरुस्तुल्यनवकोपि।यादृश्यंपु
रमंपदं।१६एकश्वन्याद्दरंयस्तुगुरुशिष्येनवेदय
त्।पृथिव्यांनास्तितद्द्रव्यं।यद्दत्वामनृणीभवेत।।
१७यस्यकस्यनदातव्यं।ब्रह्मज्ञानंचगोपितं।सेव
कस्यापिभक्तस्य।शंकुरेतस्यदीयते।१८मंत्र
यज्ञातपोध्यानं।होमंजाप्यबलिक्रिया।संन्या
सेसर्वकार्याणि।लोकमार्गेत्यजेद्बुधः।१९सम
गबद्धोदोषा।निःसंगबद्धोगुणाः।तस्मात्स
र्वप्रयत्नेन।यतिःसंगंविवर्जयेत्।२०स्थिरास
नोनवेल्लिप्स्यं।जाग्रतोपिदिवानिशि।यत्रास्थ
स्थितंलयंस्थानं।तत्रसंगंजितेंद्रियः।२१काष्ठ
भारानसंख्यातान्।पावकोदहतेयथा।पापस्तु
एपस्नुमुनोयत्नो।ज्ञानंदहतिनान्यथा।२२अ
ज्ञानेनकृतंपापं।ज्ञानभावेनदह्यति।ज्ञान
भावेकृतंपापं।तज्जलेपोनविद्यति।२३वेद
यस्यनजानाति।शास्त्रंतस्यकरोतिकिं।मनोय
त्रस्य।याति।तत्रवाचांकथंभवेत्।२४अन्यस्य

न्यं मनस्तथा। नकिंचिदपि चिंतयेत्॥ चिंताहीन
मनो भूत्वा। कथं मोक्षं न जायते॥२५ सर्वचिंता
विनिर्मुक्तो। सर्वचिंताविवर्जितः। मृतवत्तिष्ठ
ते योगी। समुक्तो नात्र संशयः॥२६ जायतोपि
यदा जीवो। तदा मृत्युभयं कुतः। यस्य बद्धास
नामुद्रा। तावन्निद्रा कथं भवेत्॥२७ यावद्वायुः
स्थिरो देहे। तावन्मृत्युभयं कुतः। यावद्बद्धा
सनामुद्रा। तावद्वायुर्न गच्छति॥२८ यावद्बिं
दुः स्थिरो देहे। तावन्मृत्युभयं कुतः। यावद्बद्धा
सनामुद्रा। तावद्बिंदुर्न गच्छति॥२९ स्वल्पस्य
च तथा निद्रा। चंचलं हि मनस्तथा। विनिःका
लमेवेशस्तु। यत्रस्य कामसिध्यति॥३० ग्रामे
वायुर्दिवारण्ये। शुचिर्वाय दिवा शुचिः। स्नातो
वायदिवास्नातो। ब्रह्मचारी सदा शुचिः॥३१ ऊर्ध्व
८ रेतायते चित्तं। सुवर्णावजितेंद्रियः। समाप्नत
नवेदवा। एतमत्तं न संशयः॥३२ यतीचनियं
तेयस्तु। अशेषदोषविवर्जितः। ध्यायनस्त
स्य विमृत्फारयं विघ्नस्य नाशनं॥३३ निस्वा
हारो निराहारो। नित्यानित्यव्रतिग्रहः। अस्म

तोवा वा। मत्तोवापि। सोमपानं दिने दिने॥३४ अमृतपा
हारांस्तेवेन्मृत्फ। निराहारस्तथैव च। तस्मात्सर्व
प्रयत्नेन। संयमेन प्रवर्तयेत्॥३५ ब्रह्मचारस्मृतो ना
री। स्वरस्य चतुर्णां जानां वितातत्वेऽस्य चतुर्णां शास्त्रं। नि
स्पृहस्य चतुर्णां जगत्॥३६ ब्रह्मज्ञानरसस्वादात्तु
सापेक्ष परमात्मनि। इंद्रं च मन्यते रंकं। का कथा
नृपकीटके॥३७ चित्ते लिने नवेन्मुक्ति। चंचलेऽजन्म
मृत्युता। तस्मात्सर्वप्रयत्नेन। चित्तं लिनो मनुष्ये
तु॥३८ चले चित्ते वने लोका। स्थिरे चित्ते ऽवनं ज
ने। देहाभिमानगलिते। यत्र तत्र समाधयः॥३९ दे
हाभिमानगलिते। विज्ञाने परमात्मनि। यत्र तत्र
मनोयाति। तत्र तत्र समाधयः॥४० स्थिरायमनोन
वियोगी। चिंतानिद्राविवर्जितः। षण्मासाज्जाय
ते सिद्धिः। नान्यथा शिवभाषितं॥४१ यइदं पठते
नित्यं। शृणोति च दिने दिने। सर्वपापविशुद्धा
त्मा। शिवलोके स गच्छति॥४२ ब्रह्मज्ञानमिदं शा
स्त्रं। उमायै रुद्रभाषितं। मम एव वयं मार्गो। इति
शास्त्रसमाप्तयः॥४३॥ देव्युवाच॥ ॥अमृतं चक
थं देवा। कथं शून्यगतं मनः। क्रियायत्र विहिनो

पि।कथंध्यायंतिमानवाः॥४४॥अदृश्यंतुऽव्ययष्ठा
मि।मांकुचावविवर्जितं।होमजाप्यविहीनापि
सृष्टिसंहारवर्जितः॥४५॥स्थूलस्यलक्षणंको
पि।कथंमनोविधीयते।स्थूलमध्येस्थितंसूक्ष्मं।
दृष्टामिश्रपरंपदं॥४६॥ईश्वरउवाच॥ ॥पर
मार्थयुक्तनिर्वाणं।स्थूलसूक्ष्मस्यलक्षणं।य
स्मिन्ज्ञानेनमादेवि।यदृश्यतेपिचकिल्बिषा॥४७॥
पृथिव्यापस्तथातेजो।वायुराकाशमेवच।स्थू
लरूपिःस्थितापंच।सूक्ष्मंतुअन्यथास्थिताः॥४८॥
शोकाराद्युक्षरांतेन।सर्वेषुअक्षरस्थूलकाः।मं
त्रमूर्तावपिवंचा।क्रियाधर्मःस्तुरीश्वरि॥४९॥लि
ख्यतिपठ्यतेयत्र।श्रूयतेक्रियतेतथा।मनसा
चिंतितंयत्र।दृष्टंश्रुतंसुंदरि॥५०॥चलतेरम
तेस्मान्तियत्र।उत्पद्यतेम्रियतेतथा।एवंतुलक्षणं
५ स्थूलं।सूक्ष्मंकोपिनविंदति॥५१॥हउयेद्देविदेवंच
कायादेषसमाधिनं।नमंतिनावनायत्र।तत्रस्थू
लस्यलक्षणं॥५२॥स्थूलेनुनावधकर्माणि।स्थूल
ज्ञानेनरेर्जितं।बंधिताधर्मपापेन।तेननर्केषु
जायते॥५३॥चेतनावेदनायत्र।वेदपिंडंयतस्थि

तं।यत्रात्मातत्रस्थूलेच।अदृश्योनिरामयः॥५४॥व्या
पितंतुमयंसर्वं।सूक्ष्मरूपेणसुंदरि।विद्याभिलक्ष
णंतस्य।शृणुदेविपरापरं॥५५॥नैनंछिंदंतिशस्त्रा
णि।नाक्मोदंतिचपावकः।क्रोशंचक्रंदंतेदेवि।इ
दंसूक्ष्मस्यलक्षणं॥५६॥दृष्टंसृष्टिस्तुमेदेवि।पर
कायप्रवेशनं।अदृष्टस्तनयोयस्य।सूक्ष्मंवि
वर्तुबूच्यते॥५७॥अचलंचनंतंचागंनीरंचअनामयं।
अनोपमंनिराहारं।निशब्दंशाब्दउच्यते॥५८॥अचलं
निर्मलंशांतं।कायस्थंतेजवर्पिकं।अमलंनिर्मलं
चिवं।अनंतंव्यापिमहेश्वरं॥५९॥यद्भूतंतज्ञवेदामं
तथ्योमंपद्रूपरूक्ष्मकं।यसूक्ष्मंतच्छिवंदेवी।तच्छि
वंअमृतोपमं॥६०॥अमृताजीवतेलोका।स्त्रैलो
क्यंसचराचरं।नच्छेतनक्षयंयाति।तस्मात्तत्परमं
पदं॥६१॥सर्वस्थूलंपरित्यज्य।सूक्ष्मंतुयदिविंद
ति।अलक्ष्यंलक्षतेयेन।समुक्तःसर्वबंधनैः।
॥६२॥धर्मंचकिंकरिष्यामि।पापंचवकिंकरिष्या
मि।यत्रात्माचगतस्तत्र।तत्रापिमंन्यतेसुखं॥६३॥
धर्मेणाभुज्यतेराज्यं।असत्येनचडकुंतं।म्रियते

नश्नो येवागर्भेन कें च जायते ।६४। योमनाप्यं त
था धर्मा देवि देवस्या घडनं । अन्येच स्थूल कर्माणि ।
भवंति मनसा बमा ।६५। स्थूलज्ञाने नवेत्यायो धर्मं चै
व अवर्त्तते । म्रियते तेन अर्थेन । यत्र पुण्ये न छिद्य
ति ।६६। दर्शनं इच्छते पुण्यं । अलक्षं नेवनिंद्यति ।
क्षुधार्था कुरुते कर्म तेन गर्भः प्रजायते ।६७। धर्म
कर्त्ता या पकर्त्ता । पाशबद्धस्तु नयते । यातीति मु
जरे घोरे । फलो याति यमालयं ।६८। पुनर्मासो
नवे जन्मारक्ते रेतस्य संभवः । शोपदृष्टे छेदना
थयि । ध्यायते च अनामयः ।६९। अमृतपद्म
ते यस्तु । क्षुधा तृष्णा विवर्जिता । पापपुण्य स्व
यं यांति । ध्यायते च अनामयं ।७०। अमारे घप्र
वद्धामि । यस्तु रे र पिंडुर्जिनं । येन ज्ञानात्गमादे
वि । कायस्थाने न छिद्यति ।७१। पंचपांचेवतत्वा
नि । छादिते अपरं पदं । न विंदेच मूर्षात्मा । मोहि
तो ज्ञानपंडितः ।७२। तं पदं देव दृते वेदा । शास्त्राच्च
स्यता येव चागुफप्रकाशायते यस्या । मतज्ञावे
न विंदति ।७३। स्वयं प्रकाशन स्थानं । यदा च मन

निश्चलो । यत्र पंच विलीयंते । मनो याति न वेदना ।७४।
इदं शोसाधको यत्र । देहं मिश्चित्तदा भवेत् । जलं वि
लीयते जोणं । स्वयं विलीयते मन ।७५। व जाया स्था
स्थितो देवि । शून्या वस्थ स्थितो यदा । एवमेवामृत
यस्या । म्रियते नात्र संशयः ।७६। शून्यं च जायते यस्तु ।
दिवा रात्रि न विद्यते । भाव स्थितो जितो देवी । तस्य सि
धिर्न संशयः ।७७। यं न यं म्रियते जीवो । तस्य मंत्री वत्र
सासनं । हणपापेक्षयं यांति । स्वयं सिद्धति मानवः
।७८। यथा सिद्धती हस्तं च । श्वाश्य पसिद्ध व्यका चन ।
यथा पारं जितायेन । रसो यो निस्तु जायते ।७९।
एको नु ध्यान योगेन । गच्छेत्पापं मनेकधा । सणपं
च वद्धतय त्रा । ततो गर्भं न विंदति ।८०। सणप पापे
यदा दग्धे । म्रियते केन हेतुना । निराधारं च योना
गेन । ध्यायते च अनामयं ।८१। जायते षडु जन्मा
नि । सप्त जन्मे च सुध्यति । स्थूलं सूक्ष्ममिदं देवि ।
कथितं परमेश्वरि ।८२। मम आज्ञा स्थितो लिंगो ।
नगाज्ञा शिवपार्वतिः । वंचाद्दवरारो दा । क्रिडी
तं जीवदेहिनां ।८३। अंडजा उद्भिदाश्चैव । जीव
कोटि रनेकधा । भवंति शिवशाक्तिश्चा नगलिंगाकु

तिर्यग्गत।८७तस्यात्माचनानियंते।ममत्तक्ताःस्तुवन्तु
ध्यं।संसारसागरोघोरे।तरंतितारयंतिच।८८।
दृष्ट्वापस्तुपदेदेवी।ममपुत्रंवरानने।तस्यतुष्टो
स्मितुष्टोहं।कृपयामिकपिरेवुक।८९दक्षाचयो
ब्रह्मचारीच।जगरेचतपोधनं।।तत्रासनंमयाप्य
स्या।श्रमलंनिर्मलंकृतं।।९०।। ।।इतिश्रीउमासंवा
द:संपूर्ण:।।छ।।कषायवस्त्राणांकपालधराणांके
शावलीलोचनं।पाखंड[illegible]नंव्रतंतस्यचावरजु
टाधारित्वंतुन्मत्ततानग्नत्वंनिगमागमादिकवि
तागोष्ठीसन्मान्यंतरे।सर्वचोदरहरणाययद्यगणं
निःश्रेयसाकारणं।।१।।छ।। ।।यादृशंपुस्तकंदृ
ष्टातादृशंलिखितंमया।यदिशुद्धमशुद्धंवा।म
मदोषोनदीयते।। ।।शुभंभवतु।। ।।श्रीरस्तु।।
११ ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।।
२१ संवत।१६२१वर्षेआषाढवदि१४बुधेलिखितं।।
लेखकपाठकयोःशुभंभवतु।। ।।छ।। ।।छ।। ।।छ।।
।।छ।। ।।छ।। ।।श्रीनमोनारायणाय।। ।।छ।। ।।छ
[illegible]